

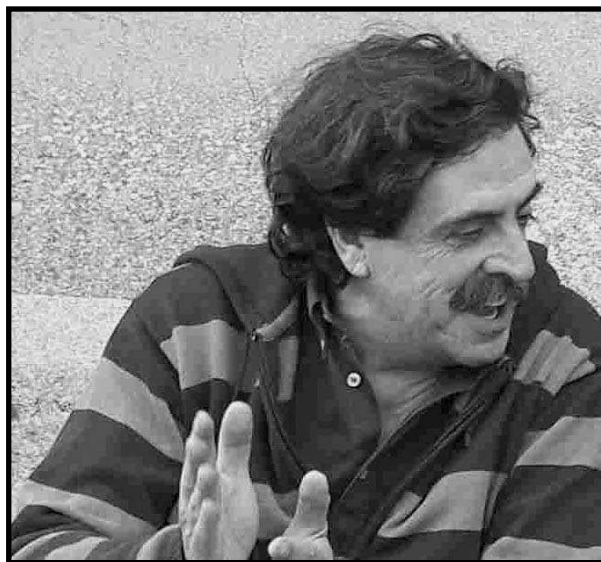
RAMON MANENT

El plaer de cantar

Josep Vicent Frechina

Quan a casa nostra es parla de cantar, de cançoner popular, de cant polifònic, del plaer del cant informal i col·lectiu, un dels primers noms que vénen necessàriament al cap és el de Ramon Manent, músic de llarga i pròdiga trajectòria que es féu cantador professional en l'àmbit de l'havanera i que després desembarcà en l'incipient folk català per esdevenir un dels seus pilars més sòlids i longeus. Primer amb Bitayna, una ambiciosa i sofisticada alternativa al predomini del ball folk que es reinventà repetidament per aclimatar-se a un mercat poc receptiu a propostes com la seua i que desplegà una barreja d'estils en certa mesura pionera, instal·lant vasos comunicants entre àrees aparentment impermeables com la cançó d'autor i el folk. I més tard amb diverses propostes de cant col·lectiu —Els Tranquils, Tres de Xauxa, el Cor de l'Aula, la Mata de Jonc— amb les quals, des de diverses perspectives i plantejaments estètics, però amb una ideologia subjacent molt semblant, ha reivindicat amb èxit una forma de cantar natural i espontània, allunyada dels criteris acadèmics i impregnada de gust popular.

A més, però, de la seua vessant artística, Manent ha acompanyat tota aquesta activitat amb un compromís creixent en l'àmbit de docència i de la dinamització cultural com a programador de cicles i festivals, animador de trobades de cantadors, professor de cursos i tallers de cant i director de diversos cors, entre ells el Cor de l'Aula de Música, el Cor Indika de L'Escala i el Cor Anselm Viola de Torroella de Montgrí. Una dedicació frenètica i exclusiva que no li impedeix de seguir covant noves iniciatives i involucrant-se en nous projectes com el que l'ha portat aquestos dies a Manresa: Cantataula de la Companyia de La Font del Vi. «Això

és un projecte —ens explica— sobre uns poemes de Salvador Giralt —un poeta de Sant Hipòlit de Voltregà— amb música del Marc Egea, la participació també de l'Anna Subirana —una cantant malauradament poc coneguda, però molt bona— i on em van proposar integrar-m'hi quan ja estava engegat. Consisteix en un dinar en el qual s'intenta fer participar la gent cantant alguna tornada i alguns moments fàcils de les cançons, i on el discurs és que són els mateixos plats els que expliquen qui són, d'on vénen i què fan: la verdura parla, el pollastre parla, la sopa de peix parla... i tots ells parlen per la boca dels qui cantem. És un projecte que encara està començant a rodar i que, de moment, només s'ha pogut veure en alguns festivals». *Ens hem trobat a la cafeteria del Kursaal on ha quedat per assajar amb la resta de components de l'espectacle i aprofitem l'espera per fer un repàs detingut per tota la seua carrera com a cantador. Una carrera atapeïda de projectes i, sobretot, de cançons, les grans protagonistes de tot plegat.*

Quantes cançons saps?

Doncs no ho he comptat mai! Tampoc crec que es pugui comptar. A veure: depèn del criteri. Si saber una cançó és saber-la de memòria per poder-la cantar sencera de dalt a baix, no en sé tantes com això. Ara, si parlem de quantes en conec, o de quantes en tinc en papers i partitures, ja és tota una altra cosa. De qualsevol manera, tampoc així podríem comptar-ho, perquè sóc molt desendreçat i el meu arxiu és un caos...

Per què t'agrada tant cantar?

Jo diria que el més important de cantar és les relacions afectives que agafes amb la gent amb què comparteixes una cançó. Els moments de complicitat, de passar-ho bé junts cantant, de «felicitat»: això és una cosa que enriqueix moltíssim i et dona molta alegria. En el meu cas, especialment, que sóc una persona, diríem, més aviat depressiva i la cançó ha sigut la teràpia i la possibilitat de sortir de la sole-

dat i del tancament. Crec que ha sigut això el que m'ha fet tan constant i tan tossut cantant: perquè ho necessitava.

I d'on et ve aquest gust per cantar?

Jo vinc d'una família cantadora. Sóc el petit de nou germans i vaig créixer en una família que cantava. Des que vaig néixer, he sentit cantar a casa. I, evidentment, vaig començar a participar cantant amb la meua família. Cantàvem al cotxe, cantàvem per Nadal, cantàvem per estiu, cantàvem per festes...

Quin repertori cantàveu?

Uf! Es cantaven les cançons infantils populars catalanes de tota la vida, les cançons de Nadal de sempre, algunes cançons del Llongueras, per exemple, algunes traduccions de cançons franceses i alemanyes d'aquelles del primer escoltisme, de mossén Batlle... Això venia més aviat de la banda de la família del meu cunyat perquè quan jo començava a tenir ús de raó la meua germana gran ja estava promesa amb un xicot d'una família molt lligada a l'excursionisme i, com la nostra, també molt

afeccionada a cantar, sobretot, cançons de muntanya. D'aquí em ve la primera base.

I fora de la família?

Jo diria que el que em va influir molt va ser la Nova Cançó. Jo tindria deu anys quan els Setze Jutges començaren a publicar els seus primers discos. Recordo, sobretot, l'impacte de Raimon. A casa escoltàvem ben bé cada dia els seus discos i allò em va agafar molt. I després, l'escoltisme: les cançons de foc de camp, les cançons de l'Artur Martorell, i de l'Oriol Martorell, em van marcar.

Vas rebre en aquells anys formació musical?

Com m'agradava molt cantar, als divuit anys vaig entrar a una coral i allò ja era una cosa més seriosa, més acadèmica. Em van obligar a estudiar solfeig... I vaig començar a cantar Bach, Vivaldi, Monteverdi... Vaig estar quatre anys amb el Manel Cabero, al Cor Madrigal de Barcelona, i va ser molt potent això. Allí vaig aprendre moltíssimes coses que pense que després les he dutes sempre amb mi.

Aquesta formació t'ha influït en la teua forma de cantar? Vull dir... quan cantes perceps que hi ha elements de l'expressió clàssica que en el cas contrari no hi serien?

Trobe que he hagut de batallar molt i estic bastant satisfet d'on he arribat en el tema de la veu. Diria que he sintetitzat les influències i és cert que la formació coral m'ha servit molt. Potser hi va haver un moment en què vaig haver de trencar d'una manera una mica violenta i posar-me a estripar. Aquí va haver dos persones que van ser fonamentals. Un va ser el Pep López que em va dir: «No pateixis tant per cantar bé, estripa una mica, home!». Un consell que vaig seguir i que em va anar molt bé. L'altre mestre en això ha sigut en Jaume Arnella. Cantar amb ell les cançons de taverna pel món —en allò que fem amb Els Tranquils— em va fer veure que l'excessiva preocupació per quedar bé és molt negativa; que l'important és el que et surt de dintre i la teua espontaneïtat. Els Tranquils també han sigut una bona escola: no és fàcil trobar gent que cante amb aquesta naturalitat, obeint només a l'impuls, al desig de fer només el que et doni la gana en aquell moment...

Has tingut algun referent com a cantant en el qual hages volgut emmirallar-te?

No sé. Potser Raimon, que és per mi una persona clau: l'autenticitat de la seua veu, l'austeritat, la força de tot plegat... És un tio que té tants valors i em va agafar tant jove que me'n vaig quedar impregnat de seguida. Després en Lluís Llach, evidentment. Les seues cançons, sobretot les primeres, em van influir molt. Jo de gran volia ser Lluís Llach! Cantava «El bandoler», fent les dues veus, que aleshores era com una demostració de la teua vàlua com a cantant... També hauria de dir Paco Ibáñez, que el vaig cantar força i ara, de tant en tant, després d'algun sopar encara el deixo anar... No em puc deixar en Serrat, en Pi de la Serra, l'Ovidi, és clar... i en Pau Riba i en

Bitayna.

Sisa que em van atrapar de ple en l'època de la Transició. I els Uc amb el seu primer magnífic disc que per mi ha estat sempre un model a seguir.

Dóna la impressió que t'agrada tant o més cantar així, en la sobretaula d'un sopar o en un ambient informal o participatiu, que a dalt d'un escenari...

I cada vegada més! Home, a tots els que ens dediquem això, ens agrada l'escenari, ens agrada ensenyar el producte que fem el més elaborat i el més ben presentat possible. Però és que, realment, el concepte i la vivència del cant com a llenguatge de comunicació quotidiana —que és el que és en essència la cançó tradicional— dóna moltíssim i és on m'hi trobo més còmode. La vida m'ha anat donant aquest àmbit on m'he sentit molt bé i on he conegut moltíssima gent amb qui compartesc aquest gust pel cant espontani.

Tu comences dalt de l'escenari en l'àmbit de l'havanera amb el grup Oreig de Mar de l'Escala...

Sí. Aquí comença el que podíem dir la meua professionalització. Abans del 1984, que és quan entre a Oreig de Mar, no m'havia plantejat mai la idea de poder viure un dia de la música. Però estant amb ells, un grup que feia setanta o vuitanta cantades a l'any, vaig veure que ser músic professional podia ser una cosa molt interessant i més en una persona com jo sense cap mena d'orientació vocacional en aquell moment: havia començat a estudiar Medicina i ho vaig deixar perquè no m'hi trobava bé. Llavors vaig estar bastant de temps desorientat fins que em van «fitjar» els d'Oreig de Mar i vaig començar a pensar que aquí hi havia unes certes possibilitats.

La teua primera experiència discogràfica és també amb Oreig de Mar.

Vaig enregistrar dos discos amb ells. Oreig de Mar el capitanejava un... llop de mar, diguéssim, en Ferran Català, de l'Escala, un dels

Actuació de Bitayna.

pioners del resorgiment de l'havanera, del qual també en vaig aprendre molt: tenia un repertori molt gran i tenia, sobretot, una actitud davant del públic i un estil en el cant de la havanera, de la sardana, de la cançó marinera, de la cançó de taverna queestic ben content d'haver-lo mamat tan de prop. No tothom ha tingut aquesta sort de poder viure l'havanera i el cant mariner amb un referent tan autèntic. Ferran havia après una part del seu repertori a la presó; l'havien empresonat per roig, després de la guerra i allà va muntar un cor amb els presos. Beure d'aquesta arrel ha estat molt important per a mi.

També has anomenat alguna vegada com a una influència important l'Esteve Albert.

Sí. Va ser en paral·lel a la meua entrada a Oreig de Mar. Ell va ser decisiu en la meua inclinació cap a la música tradicional. Ell i la M. Dolors Masferrer —la persona que l'ajudava en les seves recerques— tenien un recull de cançons pirinenques que em va entusiasmar i això és el que em va animar a formar el meu primer grup per fer recuperació de la cançó tradicional, precisament amb ella, la M. Dolors. També em van proveir d'un interessantíssim repertori de cançons de trobador. Un grup que es deia Cantus Firmus.

I que seria el precedent de Bitayna...

Exacte. Hi va haver una petita crisi i es va convertir en Bitayna. A partir d'aquí vaig estar entre dos móns que estan separats i no haurien d'estar-ho: el món de l'havanera i el món de la cançó tradicional. Vaig intentar fer compatibles les dues coses, però finalment no va ser possible perquè els d'Oreig em demanaren, d'alguna forma, l'exclusivitat... i vaig optar per l'opció menys rendible! Llavors vaig començar a dedicar totes les energies a Bitayna.

Per no massa temps, perquè immediatament després formes El Tamborí i tornes a conviure amb dues formacions.

Això va ser una mica més tard. Vaig canviar de residència, me'n vaig anar a viure a Vic i allà em vaig trobar a un vell company de facultat, en Joan Dalmau, amb el qual ja havia cantat bastant en la nostra època universitària. I quasi sense voler, formàrem El Tamborí junt al Carles Torrent —lamentablement desaparegut ara fa un parell d'anys.

Amb El Tamborí publiques una casset que és com un cançoner cantat perquè recull una mena de «grans èxits» de la nostra cançó popular amb repertori d'Uc, La Murga, l'Orquestrina Galana, Els Pescadors de l'Escala...

Això ha estat una constant en mi: sempre m'ha agradat cantar versions de versions, com si diguéssim. He tingut un delit per crear un repertori comú, que pogués servir per molta gent. I també és conseqüència de ser un disc molt inicial, quan encara no hi havia massa cosa coneguda.

És un treball molt senzill que conserva encara el seu encant.

Jo el trobe ara com una obra molt naïf, molt de l'època.

El primer disc de Bitayna, en canvi, publicat només un any després – Som (Picap, 1993)– és un treball molt més complex i ambiciós.

I tant. La proposta d'El Tamborí era molt modesta. Érem un grupet sense cap pretensió professional. Érem tres amics que ens agradava fer música i ho vam voler enregistrar perquè quedés. Amb Bitayna, en canvi, volíem fer un grup que funcionés, que tingués feina, i tot va ser molt més elaborat. Vam anar a buscar el Toni Xuclà perquè ens fes la producció, ho vam gravar en un estudi de veritat... Va ser el nostre bateig.

Som va ser un disc important en el seu moment i ha resistit molt bé el pas del temps. Fins i tot incloeu alguns elements que des-

prés han tingut una major incidència com l'ús que fa l'Andreu Ubach de la percussió o l'aproximació a la música antiga –el psalteri de «La minyona d'Olvan», per exemple.

El psalteri va ser cosa del Xavi Múrcia que es va inflar a portar instruments... Realment la decisió de fer el disc va ser arran de l'entrada del Xavi al grup, que ens va donar una energia grandíssima: era jove, molt il·lusionat, tenia una intuïció natural, un gust molt concret per la tímbrica de les cordes tradicionals... Gràcies a ell també, vàrem tenir la valuosa col·laboració de la Mirna. El gust per la música antiga el teníem des del principi. Pensa que els primers concerts de Bitayna tenien una primera part de música de trobadors i una segona de cançó tradicional.

Després de Som, el 1998, vau posar en marxa un projecte sobre la poesia de Joan Salvat Papasseit –Primavera d'hivern, Primavera d'istiu– que no va arribar a materialitzar-se en disc i que no has recuperat més tard.

Una de les grans frustracions de la meua carrera: haver creat aquest espectacle, amb música meua sobre poemes d'en Salvat –i un tema de l'Ovidi Montllor–, haver fet deu o dotze *bolos* i no haver-li pogut

donar continuïtat. Però ara tinc una petita esperança: un grup vigatà, que es diu Vicus, m'ha demanat les partitures de tot això i m'han dit que tenen ganes de treballar-ho. Tant de bo en puguen fer alguna cosa. A mi m'agradaria molt reemprendre aquest projecte, però va quedar al calaix i després no l'he pogut tirar endavant de nou per manca de temps.

Ball de cançons suposa una segona etapa en Bitayna en la qual abandoneu el preciosisme de Som per enfocar la vostra música cap al ball però sense que les cançons abandonen el protagonisme.

Aquí ja estem en l'etapa, diguem-ne, osonenca de Bitayna. No recorde exactament com va anar el procés, però diria que va coincidir amb l'entrada de Jordi Comas al grup, un músic molt lligat a la cobla i als instruments de canya. I, és clar, també en veure que hi havia mercat en el ball, que funcionava molt millor que els concerts. Evidentment, no inventàvem res: preniem el model d'altres grups de ball folk i el vam adaptar a la manera de fer nostra, amb la intenció de fer ballar amb les cançons que, en la seua majoria, eren estàndards.

Amb un parell d'excepcions: la primera aparició d'una de les

Els Tranquils.

peces que després ha esdevingut emblemàtica del teu repertori, la «Jota del peix barato»...

Una cançó molt senzilla que va fer molta feina, i encara la fa.

I l'altra, una versió de Jaume Sisa, «L'home dibuixat» que anunciava, d'alguna manera, el futur projecte de *Gran Reserva* (2002), basat en versions de la Cançó.

Sí, *Ball de cançons* sintetitzava totes les nostres influències: la cançó tradicional, la cançó d'autor, el ball folk. No sé si ens en vam acabar de sortir, perquè tot apareixia en forma de pinzellades soltes...

Aquesta síntesi, però, ha estat una tendència que s'ha acabat imposant: que la cançó tradicional i la cançó d'autor es mantingueren separades en compartiments estancs era una fet totalment anti-natural.

Jo estic molt content del que està passant darrerament: les versions de la Cançó que s'estan fent, la revalorització de la Cançó que ja tocava...

Perquè quan vosaltres publiqueu *Gran Reserva* la Cançó no estava, ni molt menys, tan reivindicada com ho està ara.

De fet, aquella proposta no va funcionar gaire. Després m'he sorprès de veure que algunes propostes semblants, uns anys més tard, han funcionat molt millor. És cert que teníem la sensació que la Cançó no estava prou valorada, que també era un patrimoni nostre i que calia recuperar-la de la mateixa manera que recuperàvem la cançó tradicional.

La proposta era interessant perquè li donava a cadascun dels dos àmbits –el folk i la cançó d'autor– el millor de l'altre. Vull dir: no només reivindicàveu els valors de la Cançó des del folk estant, sinó que beneficiàveu el folk amb els continguts de la Cançó.

Efectivament: les dues coses. Jo en el folk trobava a faltar continguts: tot era molt divertit i molt alegre,

però les lletres, què deien? Molt sovint, bastant poca cosa. En canvi, en la cançó d'autor tenies un material poètic i literari molt més ric.

Algunes de les cançons que incloeu queden bastant estripades per adaptar-les al ball folk.

L'objectiu era que tot el repertori fora ballable, però en algunes cançons no ens en surtírem gaire. Hi pequem una mica d'excés de temes dolços, d'havanera, que no la relacionem massa amb el ball folk –tot i que l'americana original era un gènere ballable.

Abans del *Gran Reserva* havíeu publicat dos discos d'encàrrec: *Cançons i músiques de Manlleu* (1999) i *Bandera de Catalunya* (1999).

El segon molt més significatiu que el primer. Per mi *Bandera de Catalunya* ha sigut una cosa molt profunda. Era un espectacle, escrit per l'Esteve Albert, que es representava per Setmana Santa a Bellcaire d'Empordà i que protagonitzava la gent del poble. Es feia amb eines molt rudimentàries, molt austeres, però amb uns resultats sorprenents. Nosaltres hi havíem participat molts anys –no sé quants: moltíssims, quinze o vint– posant la part musical, i ens semblava que tot aquell material que havíem anat fent servir valia la pena recopilar-lo i guardar-lo. Això va coincidir en un moment en què la direcció de l'espectacle es va re-juvenir: hi van entrar Abel Font i Mercé Font, dues persones que havien crescut amb l'espectacle, que se l'estimaven molt i que es van proposar donar-li una categoria, diguem-ne, competitiva. Llavors es posaren com a objectius publicar un disc i un vídeo i millorar-ne el vestuari. Aconseguiren les dues primeres coses i la tercera es va quedar a mitges perquè la història s'ha mort per falta d'intel·ligència i de comprensió entre uns i altres a nivell de poble. Personalment, em va doldre moltíssim.

I el disc de les cançons de Manlleu va ser un encàrrec més «professional».

Va sorgir amb motiu del nomenament de Manlleu com a Ciutat Pubilla de la Sardana. I va ser un treball bastant més complicat perquè no tenia material. Vaig haver de fer una mica de recerca i va quedar un disc irregular, amb alguna cançó molt forçada, com una sardana sobre el canal de Manlleu.

La darrera aparició discogràfica de Bitayna és en el disc col·lectiu *Fora son* que coordines el 2004 per encàrrec de la revista *Llengua nacional*.

És un disc de cançons patriòtiques on convidem a diferents grups a participar-hi. Amb Bitayna fem el «Somni» de Joan Salvat-Papasseit i la «Cançó dels catalans» d'en Sagarra.

Està completament tancada l'aventura de Bitayna?

Està tancada per manca d'activitat. Encara hi ha hagut alguna possible actuació que pels músics s'hagués fet però no s'ha acabat de concretar. Recentment, per exemple, algú es va interessar per l'espectacle «Cançons de lladres i bandolers», una cosa que havíem muntat basada en la figura d'en Serrallonga i concebuda per il·lustrar musicalment una fira al voltant d'aquest bandoler a Sant Hilari. Una feina que també ha quedat al calaix: vaig escriure una obra teatral inspirant-me en els balls parlats de Serrallonga de Vilafranca i Tarragona i copiant una mica el model de Bandera de Catalunya, per presentar-la en escenaris naturals.

La manca d'activitat de Bitayna la compenses amb les nombroses actuacions que realitzes amb Els Tranquils que, podríem dir que inesperadament, ha resultat ser la teua formació més exitosa.

Ja veus: pensàvem que Bitayna podria tenir un cert èxit i projecció i això ha vingut, en canvi, de la mà d'Els Tranquils, un grup molt més senzill i molt més directe. Justament això és el que li ha donat la gràcia. Ha anat bé sense proposar-nos-ho, com si diguéssim: fem molts *bolos* al cap de l'any, en situacions bastant diferents, agradem

sempre i és com una sorpresa que ens ha donat la vida.

Amb Els Tranquils sembla que traslladeu a l'escenari la gresca cantada d'una sobretaula.

És que la història neix així. Els Tranquils neixen bàsicament d'una colla de persones que venien molt als balls de Bitayna,

Ayats, que va ser qui em va proposar d'entrar a l'Aula de Música Tradicional com a professor de cant i polifonia. Ell havia format la Nova Euterpe, un grup en el qual em vaig emmirallar molt perquè recuperava el cant col·lectiu d'una manera molt espontània i no tan encotillada com algunes vegades es presenta el cant coral.

ser gràcies a un concert que Jaume Arnella havia fet en el Solc de l'any anterior, quan jo en duia la programació. En veure que ell coneixia les iaies de Sobremunt –perquè havia estat allà fent un recull de cançons fa un grapat d'anys– i que cantava les mateixes cançons, vaig pensar que estaria bé l'any següent juntar-los en un di-

*La Mata deJunc
a Lluçà.*

que els agradava molt cantar i que, quan després del *bolo* anàvem a sopar, el més normal era acabar explicant acudits i cantant. I després hi havia també tota la colla de la Serra de Sant Ferm de Vic, on jo havia creat un grup de cançó popular. Tot això va donar lloc a una cosa que li dèiem Societat de Cançons i Els Tranquils surten d'aquí, de les ganes de portar a l'escenari un ambient que ja existia, un ambient de colla que canta espontàniament sense més pretensions que passar-s'ho bé i fer-li-ho passar bé a la gent.

Amb Els Tranquils s'obre una etapa en la teua trajectòria que a poc a poc anirà decantant-se cap a la pràctica i la promoció del cant col·lectiu popular.

Aquí hi ha un altre nom que cal ara esmentar que és el de Jaume

És molt coneguda la reflexió amb què Jaume Arnella obria el seu cançoner explicant que quan una colla de catalans havia de posar-se d'acord per cantar una cançó, sempre acabaven cantant «Asturias Patria Querida». Creus que gràcies a la feina de festivals com el Tradicionàrius, les trobades de cantadors que tu tant has contribuït a popularitzar, i grups com Els Tranquils, s'està recuperant el gust pel cant col·lectiu, almenys en determinats sectors...

Sí, sí. S'estan fent moltíssimes més coses de cant col·lectiu que fa quinze anys i tenen més rellevància. Les trobades de cantadors, per exemple, han tingut un important efecte de taca d'oli. La primera trobada l'organitzarem a Sobremunt durant el cicle del Solc. Va

nar i així van nàixer les trobades. Després vindria el Cant al Ras que feu a Massalfassar, la Cantada a Sa Serena d'Eivissa o el Cantabisaura. Aquest, per cert, ara publicarà un disc quàdruple amb cent cançons gravades en directe amb minidisc per mi mateix, amb tot el soroll de la sobretaula, i que representen set o vuit edicions de la trobada.

Com t'impliques en projectes com el Solc o el Ballabisaura?

Podríem dir que, inicialment, les motivacions són una mica «egoïstes». Jo volia feina per mi i perquè hi haguera feina, calia crear les ocasions. Aleshores, amb la referència del Tradicionàrius i d'un cicle itinerant que es feia al Pla de l'Estany, va nàixer la idea del Solc, que va sorgir en conèixer la Roser Reixach. El Solc va ser una em-

presa molt gran –dotze pobles, tres mesos de programació– que em va fer molta il·lusió perquè, entre d'altres coses, la comarca em va seduir completament. Uns anys més tard, va passar el que va passar, va haver una sèrie de desavinences i ho vaig deixar, però el fet de reconèixer-me aquesta capacitat de generar feina, em va fer continuar. Vaig programar per a la plaça del Pes de Vic, per Roda de Ter, el Ballabisaure... Ara darrerament ho he anat aparcant: encara faig alguna coseta, però ja no m'hi dedico com abans.

Tornant a Els Tranquils, crida l'atenció com heu anat decantant-vos, almenys com a imatge de marca, cap un repertori més donat als temes humorístics i picantons que al lirisme...

Perquè és el que la gent agraeix més. La gent té unes necessitats de riure, de passar-s'ho bé i de disfrutar que, de mica en mica, et va obligant a fer una mena de selecció on apartes les cançons que funcionen menys i vas fent les que tenen més èxit, que sempre acaben sent les mateixes: les picants.

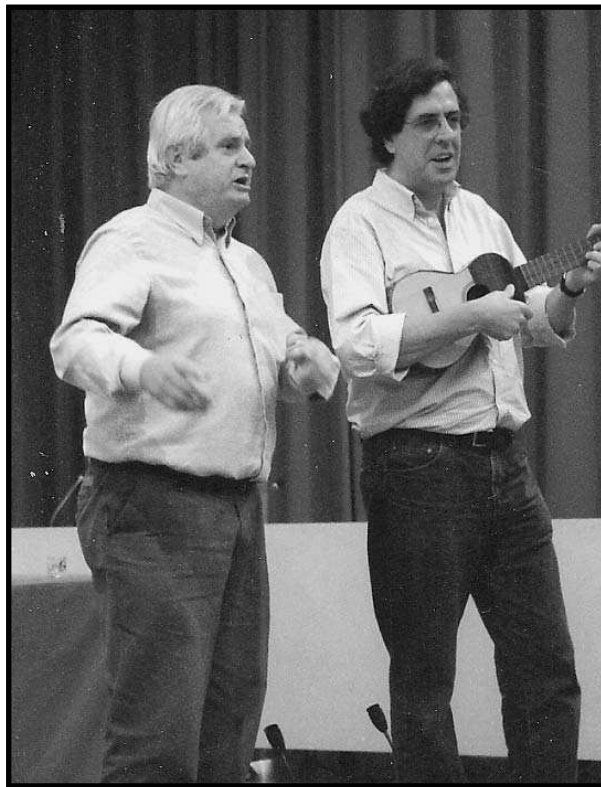
El vostre primer enregistrament publicat va ser amb Jaume Arnella per al *Cançons de taverna*...

Era un projecte d'en Jaume que s'havia trobat a uns diners per fer-lo però que havia de tirar-ho endavant molt ràpid perquè no es perdessin. Així que ens vam juntar un dia, vam començar a assajar i el gravàrem en un no res, amb el Rafael Sala, el Ferran Martínez, el Toni Oró... Es un disc molt fresc i directe, que transmet espontaneïtat perquè realment està fet així.

***Societat de cançons* (2002) és el primer disc que signeu amb el vostre nom.**

És una gravació molt al principi del grup d'un concert en directe que el tècnic del grup, en Vinyoles, enregistra per sorpresa. Quan l'escoltàrem, tinguérem claríssim que allò era un disc.

Amb el següent disc, *Viu!* (2006), ja reduïts a trio, someteu el vostre

*Ramon Manent
acompanyant
a Carolino.*

repertori a l'escrutini d'un públic, diguem-ne, foraster perquè va ser enregistrat a Ginolles, dins del festival de Chants Polyphoniques a l'Haute Val de l'Aude. Com rep el públic no català el vostre repertori?

Doncs, sorprenentment molt bé. Home, la càrrega gestual d'Els Tranquils és prou potent perquè, a banda de la llengua, se'ns entengui. Hi ha un element histriònic tan fort que fa que el fet que les paraules no s'entenguin no és obstacle per a que la gent s'ho passi bé. Jo crec que aquest és un dels secrets. L'altre és que ja teníem una amistat prèvia amb la meitat del públic, perquè fa molts anys que hi anem, ens coneixen força i per aquesta banda ja teníem molt de terreny guanyat.

Abans havíeu presentat al Ballabisaure de l'any anterior un espectacle amb Brifània sobre el cançoner d'Alpens. Teniu previst enregistrar-lo més endavant?

No crec. Possiblement serà un altre projecte més que es quede al calaix. Va sorgir arran de les trobades de cantadors del Solc i del Ballabisaure, on havíem anat escoltant cada any les cantadores

d'Alpens –la Pepeta Plans, que va morir l'any passat, la Isabel Iborra, les germanes Monferrer...– que cantaven un repertori boníssim que se'm va ocórrer reciclar. Llavors en Pere Romaní començava a entrar en força en la música folk i va ser molt fàcil engegar la col·laboració i muntar el concert. Només el poguérem fer, però, una vegada a Sant Quirze de Besora. No sabem vendre: fem coses molt dignes o interessants, però sempre ens falta vendre-ho després. Jo crec que és un dels principals defectes que tinc.

Recentment t'has involucrat en alguns projectes amb els quals sembles tancar un cercle vital i artístic. Amb Els Tres de Xauxa, tornes a interpretar repertori empordanès i uneixes el cant d'havaneres i de taverna amb l'esperit d'Els Tranquils. Lamentablement, el projecte s'ha estrocat amb la mort aquest passat estiu de Robert Pellicer.

Sí. S'ha acabat com a Tres de Xauxa però és possible que amb en David tingui una continuïtat perquè el que vam sembrar va ser molt fort, molt autèntic. Era un retorn, efectivament, a l'Empordà

i a la música marinera i ja començàvem a incidir en juntar una mica més el món de l'havanera i el de la cançó tradicional. De fet és un grup que el va idear el Robert: ell va ser qui em va venir a buscar. «Si no em feu aprendre cançons noves, sí», els vaig dir, perquè ja començava a tenir una certa saturació. Però me'n van fer aprendre i va ser molt bonic: em va refrescar molt. Robert i David [de la Higuera] eren molt més joves que jo, va haver molta complicitat i ens vam entendre molt bé. Tot el que he pogut fer amb ells, actuacions, trobades de cantadors, cantades espontànies... ha estat sempre un gran plaer.

El disc serveix, entre d'altres coses, per reivindicar la sardana cantada a la manera popular empordanesa...

La sardana cantada *a capella* és una cosa que tenim a Catalunya i que no canta ningú llevat d'algun grup d'havaneres molt valent que en fa alguna de tant en tant. És una manera antiga de cantar sardanes que ens agradava molt a tots tres i crec que cantàvem amb uns resultats molt de pell de gallina –per nosaltres i pel públic. Això, és clar, s'ha acabat: serà difícil trobar una tercera persona amb la qual puguem fer el mateix.

Finalment, amb La Mata de Jonc explotes més el tema de la polifonia masculina, una mica a la manera occitana.

La Mata de Jonc ve a ser el que al principi jo volia fer seguint les idees i ensenyances d'en Jaume Ayats: la polifonia popular ben empastada, ben afinada, ben equilibrada, i amb molta força, seguint, com dius, el model occità i aplicant-lo al cançoner dels Països Catalans. Una mica a meitat camí de la música culta i la popular, buscant també una síntesi entre la meua formació coral i el gust per la cançó tradicional, sense arribar, però, als extrems de les harmonitzacions complexes...

També has participat en la revifada de la cançó improvisada. Què en penses d'aquesta redescoberta, tu que l'has vista de prop? Fins i tot heu batejat un grup que es diu Corrandada...

Això em va arribar també de sort: em va cridar Jaume Arnella perquè el substituís en una trobada de canço improvisada que es feia a Mallorca i a la qual ell no podia anar. Vam anar a Manacor en Carolino –a qui ja coneixia de les trobades del Solc– i amb Manel Gost. En vaig quedar garratipar de veure allò, glosadors mallorquins, menorquins i eivissencs, i nosaltres

mateixos tenint un èxit de por amb les corrandes d'en Carolino... A partir d'aquí es va crear un pont entre les illes i Catalunya –gràcies sobretot a Felip Munar i Miquel Ametller–, que es va anar intensificant. Però és una cançó que he anat deixant una mica de banda: vaig tenir un moment d'eufòria, m'hi vaig posar bastant, però és una cosa que si no la practiques molt esdevé molt difícil i t'encalles completament.

I ara en quins nous projectes corres embolicat...

Doncs estic molt il·lusionat amb una història que La Mata de Jonc estem preparant amb el Jordi Molina i l'Enric Canada que es diu Cants a tenora, on el Jordi està preparant un repertori per nosaltres que continua la seua tasca de donar-li un protagonisme a la tenora fora de la cobla. Aquí la farà sonar passada per una pedalera d'efectes mentre nosaltres li anem al darrere.

Un altre projecte que em fa molta il·lusió i que estem a punt d'estrenar és Exili: un espectacle inter-disciplinar –que fem amb el Cor País Meu– nom actual de l'antic Cor de l'Aula– la fundació Nau Còclea que en fa la producció i la Laia Carreras que recita i narra la història de l'exili i la repressió franquista.

D'altra banda amb en David dels Tres de Xauxa ja ens hem posat a recuperar el repertori i fer-ne de nou gràcies a la sort que hem tingut de conèixer en Pol Aumedes, un noi jove que toca molt bé l'acordió diatònic i que està força engrescat a fer grup amb nosaltres: ja hem fet alguna cantada però ens estrenarem oficialment a la Taverna del CAT i ens hem batejat ja com a De Ronda.

I com sempre, no deixar el compromís que tinc setmana a setmana amb els altres cors que dirigeixo –Cor Indika de L'Escala, Cor Anselm Viola de Torroella de Montgrí i la Coral Dalladalt de l'institut Montgrí de Torroella–, que són sempre una font de motivació per a nous reptes i programes de concert o d'animació.

Tres de Xauxa, actuant a Torroella de Montgrí l'any 2008.

DISCOGRAFIA SELECCIONADA

EL TAMBORÍ, *...i tant amics*, 1992, Tram, 0023-C

Encantadora casset coetània del Cercle de gala de Clau de Lluna, el *Llet i vi* de Primera Nota, el *Ball de butxaca* dels Solistes de la Costa i l'*A banda de migjorn* d'Urbàlia Rurana: primers balbucejos del nou folk català que pregonaven el seu fructífer esplet posterior. Inclou clàssics passats —«Anàrem a Sant Miquel», «Pels carrers de Freixenet»— i futurs —«La ballarusca», «Perdiueta novelleta», «El gitan»— interpretats amb una simpàtica barreja de cordialitat i senzillesa que el fan encara de bon escoltar.

BITAYNA, *Som*, 1993, Picap, CD-80.0006

Segurament, l'obra més ambiciosa i més ben acabada de la trajectòria de Ramon Manent; un disc que el temps ha revaloritzat en dur al corrent principal alguna de les reeixides provatures que s'hi assajaven: barreja de gèneres, tímbrica decantada cap a les cordes, percussions imaginatives i una sonoritat mediterrània *avant la lettre* reforçada per la producció clarivident de Toni Xuclà.

BITAYNA, *Ball de cançons*, 1998, M.T.M.-Tram, 06-C

El grup redimensiona la seua proposta per adaptar-la a les exigències del mercat i deriva el seu repertori cap a les fòrmules ballables, els aranjaments senzills i l'efectivitat immediata. La casset que en resulta inclou la coneguda «Jota del peix barato» i una bonica versió de «L'home dibuixat» de Sisa.

BITAYNA, *Bandera de Catalunya. La fi del Comtat d'Empúries*, 1999, Tram-GMI Records, TRM 0115CD

Bandera de Catalunya era un espectacle basat en textos d'Esteve Albert que escenificava, en quinze quadres, l'expansió catalanoaragonesa per la Mediterrània a través de les incidències dels castells de

Bellcaire i el Montgrí. L'obra incorporava balades i cançons medievals dels trobadors Marcabré, Matieu de Caersi, Raimbaut de Vaqueiras i Berenguer de Palou, entre d'altres, que Bitayna havia anat interpretant molts anys durant les seues representacions en Setmana Santa i de les quals aquest disc en donava testimoniatge.

BITAYNA; Coral Regina; Escola de Música de Manlleu, *Cançons i músiques de Manlleu*, 1999, Audiovisuals de Sarrià, 5.1652

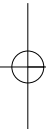
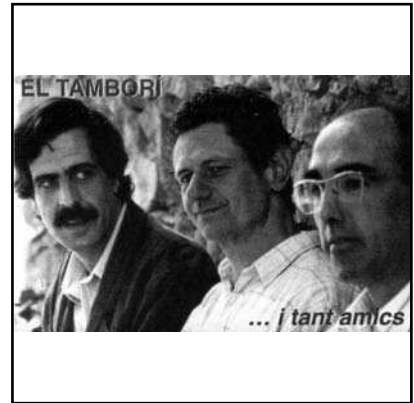
Disc d'encàrrec publicat per commemorar la proclamació de Manlleu com a Ciutat Pubilla de la Sardana que recollia diverses músiques tradicionals de la vila osonenca i algunes cançons noves, com «La sardana del canal» o «Sardana curta del mistaire» signades per Ramon Manent.

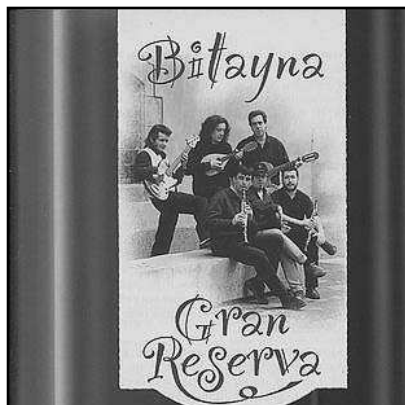
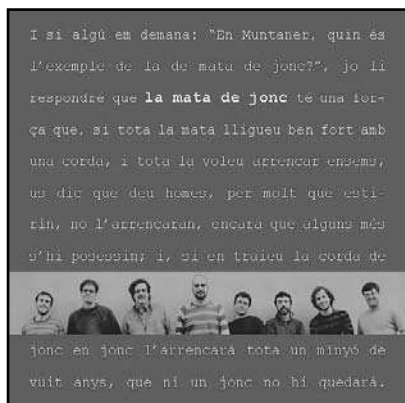
ELS TRANQUILS I JAUME ARNELLA, *Cançons de taverna*, 2000, Tram, TRM-0134CD

Llibre-disc que reprenia una les antigues aficions cançonístiques de Jaume Arnella —no debades el seu primer gran èxit fou «Les rondes del vi»— i on aquest, acompanyat dels còmplices de sempre —Ferran Martínez, Rafael Sala i Toni Oró— i de la recentment estrenada Societat de Cançons. Els Tranquils abordava, un bon grapat de cançons de taverna en to festiu i ben bé improvisat.

ELS TRANQUILS, *Societat de cançons*, 2001, Tram, TRM-055CD

Enregistrat abans que l'anterior —es tracta d'un directe a la Fira d'Espectacles d'arrel tradicional de Manresa de l'any 1999— i sense una planificació prèvia, dóna una imatge exacta del tarannà avalotador i encomanadís del grup —amb Manent, Manel Gost, Andreu Coll i Josep Maria Miró—, que disfruta i fa disfrutar cantant, sense més pretensions que buscar la complicitat immediata del públic.

BITAYNA, *Gran reserva*, 2002, Temps Récord, TR1028-GE02 Col·lecció de versions de la Cançó, adaptades a un format ballable, en una operació que queda resultant quan els temes versionats es deixen fer o vénen fets de sèrie —«Rumba dels 60», «La galindaina»— però que s'encalla una mica quan la manipulació a què s'hi sotmeten esdevé excessiva —«Dar-rer diumenge d'Octubre».

DD.AA., *Fora son, cançons d'identitat*, 2004, Llengua nacional-Temps record Bitayna, Pere Figueres, Maties Mazarico, De Calaix, Jaume Arnel·la, Els Tranquils, El Cor de l'Aula, La Tresca i la Verdesca, Tralla, Cris Juanico, Urbàlia Rurana, Marcel Casellas i Miquel Mariano s'apleguen sota la coordinació de Ramon Manent per conformar un repertori de cançons patriòtiques catalanes inevitablement irregular però amb alguns moments força emotius.

ELS TRANQUILS, *Viu!*, 2006, Afònix, AF-CD-019 Enregistrat en directe a Ginolles, dins del festival de Chants Polyphoniques a l'Haute Val de l'Aude, mostra la tremenda versatilitat de la formació ja reduïda a trio, amb l'eixida de Josep Maria Miró, amb una primera part protagonitzada pels moments més lírics —«Els traginers», «Lo pardal», «L'he-

reu Riera»— i una segona decantada per la seua vessant juganera —amb «La zumzeta» i «Les absoltes» com a moments més hilarants.

ELS TRES, *Nos amb nos*, 2008, Afònix, AF-CD-026 Trio especialitzat en les cançons de taverna i cant mariner —el completaven Robert Pellicer, malauradament desaparegut, i David de la Higuera— que recollia en aquest disc la seua forma especial d'atacar un repertori habitualment marcat en excés per l'estereotip de l'havanera. Un estereotip al qual ells donaven la volta a còpia de frescor i espontaneïtat, rejuenint himnes identitaris com «Cap de Creus» o «L'Empordà» i havaneres ben conegudes com «Mariner de terra endins» o «Quan jo en tenia quatre anys».

LA MATA DE JONC, *La mata de jonc*, 2009, Afònix, AF-CD-028 El darrer projecte de Ramon Manent, enregistrat en directe a l'església del monestir de Lluçà, aplica els procediments polifònics occitans a diverses peces del repertori monòdic català —i d'altres indrets propers: hi ha algun cant religiós provençal i el cèlebre «Txoria Txori» de Mikel Laboa. El resultat defuig, però, el posat pulcre i exquisit del cant coral tot buscant una naturalitat gens forçada que li atorga al disc un sabor decididament popular.

Entre la munió de discos col·lectius en els quals ha col·laborat Ramon Manent, caldria mencionar també:

DD.AA., *SOLC - Trobada de cantadors a Sobremunt*, Tram, 1984.
 DD.AA., *Cançons tradicionals catalanes a l'Escala*, Produccions audiovisuals del Pirineu, 2008.
 DD.AA., *Cantabisaura : Cantada al llevant de taula* (4 CD's), Agrupació Cívica i Cultural La Cívica, 2010.